

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

**Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín
(1939) 1945–1949**

Inventář

EL NAD č.: 1967
AP č.: 519

Mgr. Radka Kinkorová

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	4
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	5
Seznam použitých pramenů a literatury.....	6

Příloha

Seznam použitých zkratk	7
-------------------------------	---

Inventární seznam.....	8
-------------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Původce archiválií:

Původcem archiválií je Četnická stanice Osvračín, 1915–1945, variantní název Gendarmerieposten Wostratschin, sídlila v čp. 26.

Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín, nejnižší článek organizace SNB, existence květen 1945–1949 (horní hranice časového rozsahu původce stanovena podle nejmladší archiválie), sídlo nezjištěno.

Již před koncem války doporučil ministr vnitra Košické vlády ve svém návrhu ze 17. dubna 1945 zrušení četnictva. K tomu došlo v souvislosti s výnosem ministerstva vnitra z 30. června 1945,¹ jenž ustanovil vznik Sboru národní bezpečnosti (SNB) jako jednotného vojensky organizovaného strážného sboru, který měl plnit v pozměněné formě úkoly a funkce dříve zastávané četnictvem. Až do vydání zákona č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, sbor pro výkon své služby prozatím používal předpisů platných před 30. zářím 1938, pokud neodporovaly výnosu ministra vnitra a programovým zásadám vlády. Nový zákon rušil platnost zákona č. 229/1920 Sb., o četnictvu. Do Sboru národní bezpečnosti byli po prověření zařazeni příslušníci dosavadních bezpečnostních uniformovaných sborů, tj. četnictva, státní policie a obecní výkonné policie, a vybraní příslušníci partyzánských a revolučních jednotek, osoby navrátilí se z koncentračních a internačních táborů apod. SNB převzal strukturu četnictva a rovněž plynule pokračoval v dosavadní činnosti, jež spočívala v udržování veřejné bezpečnosti. SNB byl vytvořen jako výkonný orgán správy národní bezpečnosti, kterou zajišťovaly okresní a zemské národní výbory.

Po skončení druhé světové války stanice v Osvračíně obnovila svoji činnost, její obvod tvořily obce Chotiměř, Lštěň, Malonice, Močerady, Osvračín a Přívozec. Zpočátku zaměstnávaly příslušníky stanice specifické činnosti vyplývající z poválečné situace. Bezprostředně po osvobození bylo třeba přednostně zabezpečit pořádek a klid.

Charakter činnosti SNB určoval zákon z 11. června 1947 č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, doplněný vládním nařízením z 19. prosince 1947 č. 229/1947 Sb., jímž se vymezují úkoly národní bezpečnosti. Nadále zůstalo základním posláním sboru chránit veřejnou bezpečnost, bdít nad veřejným pořádkem a veřejnou mravností. Národní bezpečnost měla především chránit ústavní zřízení, převzala rovněž záležitosti, pro něž byly dříve zřízeny státní policejní úřady, ale také střežení státních hranic, které bylo vyhrazeno strážci obrany státu. Do oboru činnosti národní bezpečnosti spadaly i policejní věci požární, záležitosti silniční, železniční a letecké dopravy, evidence obyvatelstva, zejména hlášení pobytu, cestovní pasy, boj proti zločinnosti a sociální nepřizpůsobivosti, ochrana úrody, policejní uzavírací hodiny, ztráty a nálezy aj. Vládnímu nařízení č. 229/1947 Sb. předcházelo téhož dne vydané vládní nařízení č. 228/1947 Sb., o přísaze členů Sboru národní bezpečnosti.

Po faktickém ustavení SNB fungovalo v každém okrese okresní velitelství SNB a několik jemu podřízených velitelství stanic. Okresní velitelství SNB byla podřízena oblastnímu velitelství SNB, jež vzniklo na místě dosavadního velitelství četnického oddělení (říjen 1945). Další instance představovala zemská velitelství SNB a ministerstvo vnitra. Správními úřady národní bezpečnosti se staly opět národní výbory (kromě místních). SNB podléhal vojenským trestním zákonům a soudům a platil pro něj vojenský řád, disciplinární předpisy však pro něj stanovovalo ministerstvo vnitra. Stanice SNB v Osvračíně byla (spolu se stanicemi Bělá nad Radbuzou, Blížejev, Čechovice, Eisendorf, Grafenried, Horšovský Týn, Hostouň, Meclov, Pivoň, Poběžovice, Rybník, Semněvice a Staňkov) začleněna do obvodu Okresního velitelství SNB v Horšovském Týně a Oblastního velitelství SNB v Plzni.

---

¹ Směrnice MV č. 3700-26/6-45-V/4 z 30. června 1945 o organizaci Sboru národní bezpečnosti.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiválie pocházející z činnosti stanice SNB v Osvračíně byly do Státního okresního archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně delimitovány z archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň (EL NAD 10133), jenž byl dosud v péči I. oddělení SOA v Plzni, a to protokolem o přemístění (delimitaci) archiválií ze dne 25. října 2016 čj. SOAP/010-0839/2016. Podle přílohy k tomuto protokolu oblastní archiv delimitoval 23 podacích protokolů a 11 indexů pocházejících z činnosti četnické stanice v Osvračíně. Při vymezování jednotlivých archivních fondů v SOkA Domažlice však byla část těchto archiválií určena jakou součástí archivního fondu Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín, protože pocházela až z období po zániku četnických stanic. Archiválie označené v předávacím protokolu jako indexy byly definovány jako repertáře. Toto rozčlenění delimitovaného materiálu proběhlo až v roce 2017, proto je přírůstek archivního fondu Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín evidován pod číslem 76/2017 a uvádí 11 podacích protokolů a 7 repertářů.

Státní oblastní archiv v Plzni převzal archiválie k uložení do archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň ve dvou přejímkách, a sice 11. března 1960, č. přírůstku 17-20/1960, a 7. října 1961, č. přírůstku 7-42/1961.

Z písemností vzniklých z činnosti stanice SNB Osvračín se dochovaly pouze registraturní pomůcky.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín obsahuje archiválie pocházející z let (1939) 1945–1949. Časový rozsah zápisů v repertáři k podacímu protokolu důvěrnému (inv. č. 7) předchází období činnosti stanice SNB a tvoří prius tohoto archivního fondu.

Archivní fond tvoří jen registraturní pomůcky, které jsou rozděleny podle jejich funkce na tajné podací protokoly, důvěrné podací protokoly a obyčejné podací protokoly. Podací protokoly jsou v jednotlivých řadách seřazeny chronologicky a po nejmladším podacím protokolu následují repertáře rovněž v chronologickém pořadí. V případě, že nenavazují formálně čísla jednacích v podacích protokolech je na to upozorněno v inventárním seznamu (!) - inv. č. 11.

Po formální stránce je inventář zpracován podle metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006–0767/2010 a jeho dodatku čj. SOAP/006–1300/2014 a dále podle metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra čj. MV–46913/AS–1/AS–2013.

Během pořádání nebyly vyřazeny žádné archiválie. Z pohledu úplnosti zachování archiválií je archivní fond označen jako torzovitý. Jazykem archiválií je čeština a němčina.² Archiválie nejsou výrazně fyzicky poškozené.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pocházejí z činnosti stanice SNB Osvračín. V archivním fondu se dochovaly pouze registraturní pomůcky, jejichž výpovědní hodnota je limitována účelem, který jako takové plnily. Přesto však přibližují agendu, již stanice SNB v daném období vykonávala.

---

² Němčina musela být užívána od roku 1942 v souvislosti s reorganizací protektorátního četnictva.

Pro hlubší poznání činnosti a působení stanice SNB je ovšem bezpodmínečně nutné prostudovat i další archivní materiál. Z archiválií uložených ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně lze doporučit zejména archivní fond Okresní národní výbor Horšovský Týn.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín uspořádala a archivní pomůcku zpracovala Mgr. Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 2. října 2019

Mgr. Radka Kinkorová

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Okresní národní výbor Horšovský Týn* (EL NAD 150).

SOkA Domažlice, fond *Okresní velitelství SNB Horšovský Týn* (EL NAD 1977).

Literatura

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

KVAPILOVÁ, Iva. Přehled organizačního vývoje Sboru národní bezpečnosti v letech 1945–1950 se zaměřením na veřejně bezpečnostní (resp. pořádkovou a kriminální) složku. *Sborník AMV 1/2003*, s. 68–90.

KVAPILOVÁ, Iva. Organizační vývoj SNB v 50. letech se zaměřením na jeho veřejně bezpečnostní složku. *Sborník AMV 2/2004*, s. 9–69.

MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva IV. : Československo (1945–1989)*. Praha : Police history, 2011.

Příloha: Seznam použitých zkratek

AMV	Archiv Ministerstva vnitra
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
čj.	číslo jednací
čp.	číslo popisné
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
eid. jedn.	evidenční jednotka
nv. č.	inventární číslo
MV	ministerstvo vnitra
ppr	podací protokol
rep	repertář
Sb.	Sbírka zákonů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOkA	státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. Spisový materiál

A. Registraturní pomůcky

Podací protokoly tajné

1	Podací protokol tajný 20. 2. 1946–29. 12. 1948; čj. 1/46–183/48	1946–1948	ppr 1
2	Podací protokol tajný 1. 1. 1949–28. 4. 1949; čj. 1/49–71/49	1949	ppr 2
3	Repertář k podacímu protokolu tajnému	1946–1948	rep 1

Podací protokoly důvěrné

4	Podací protokol důvěrný 1. 1. 1941–2. 4. 1946; čj. 1/41–130/46	(1941) 1945–1946	ppr 3
5	Podací protokol důvěrný 3. 4. 1946–10. 8. 1948; čj. 131/46–150/48	1946–1948	ppr 4
6	Podací protokol důvěrný 11. 8. 1948–9. 3. 1949; čj. 151/48–36/49	1948–1949	ppr 5
7	Repertář k podacímu protokolu důvěrnému	(1939) 1945–1946	rep 2
8	Repertář k podacímu protokolu důvěrnému	1947–1949	rep 3
9	Repertář k podacímu protokolu tajnému a důvěrnému „Z“	1946–1947	rep 4

Podací protokoly obyčejné

10	Podací protokol obyčejný 5. 6. 1945–24. 11. 1945; čj. 1/45–1201/45	1945	ppr 6
11	Podací protokol obyčejný 26. 11. 1945–15. 3. 1946; čj. 1204 (!)/45–780/46	1945–1946	ppr 7

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
12	Podací protokol obyčejný 15. 3. 1946–13. 11. 1946; čj. 781/46–2270/46	1946	ppr 8
13	Podací protokol obyčejný 14. 11. 1946–18. 4. 1947; čj. 2271/46–720/47	1946–1947	ppr 9
14	Podací protokol obyčejný 18. 4. 1947–31. 3. 1948; čj. 721/47–600/48	1947–1948	ppr 10
15	Podací protokol obyčejný 3. 4. 1948–7. 2. 1949; čj. 611/48–240/49	1948–1949	ppr 11
16	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1946	rep 5
17	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1947–1948	rep 6
18	Repertář k podacímu protokolu obyčejnému	1949	rep 7

Název archivní pomůcky:	Sbor národní bezpečnosti – stanice Osvračín
Značka archivního fondu:	SNB Osvračín
Časové rozmezí:	(1939) 1945–1949
Počet evidenčních jednotek:	18 (11 podacích protokolů, 7 repertářů)
Počet inventárních jednotek:	18
Rozsah v bm:	0,29
Stav ke dni:	2. 10. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 2. 10. 2019 čj. SOAP/10-550/2019